

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

במדבר — ב' סיון

(חלק יח)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושתים לבריאה

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת במדבר, (אה"ק) כא"כז אייר; (בכל העולם) כח אייר — ה סיון, ה'תשפ"ב (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

במדבר – ב' סיון

18

הנקראת בדרך כלל לאחר עצרת, ורק לפעמים⁶ קודם עצרת, שייכת יותר לחג השבועות ולענין מתן תורה עצמו).

הנקודה האמורה מודגשת ביתר שאת בקביעות שנה זו, שבה שבת פרשת במדבר חלה בב' בסיון⁷, אשר בו „אמר להם משה לקדשם לתורה”⁸, ובלשון אדמו”ר הזקן⁹ „התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה”.

ומאחר שבכל שנה בחג השבועות, בזמן מתן תורתנו¹⁰, נותן הקב”ה את התורה מחדש¹¹, ואף באופן נעלה יותר מבשנה הקודמת¹² – מובן שההכנות שנעשו לקבלת התורה בפעם הראשונה

מובן שכל הענינים שבעצרת שייכים זל”ז (ראה פסחים סח, ב (שו”ע אדה”ז אר”ח סתצ”ד סי”ח) – ירושלמי ר”ה פ”ד סה”ח).

(6) בקביעות „ה”ח מעוברת ובה”ש מעוברת” (טור שם).

(7) להעיר שצ”פ הלוחות שבטור שם חל בעוד ב' קביעות – ב”ח פשוטה, ז”ח מעוברת. ואכ”מ.

(8) מג”א סתצ”ד סק”ד.

(9) סו”ס תצד.

(10) נוסח התפלה דחגה”ש. ראה שו”ע אדה”ז שם בריש הסימן, ולפי חשבון קביעות החדשים המסור בידינו . . לעולם יהי חג זה בששה בסיון . . זמן מתן תורתנו”.

(11) נוסף ע”ז ש„נותן התורה” (שאומרים בכל יום) הוא לשון הווה, שנותן לנו בכל יום (לקו”ת סוכות פא, ג. וראה ברכות כב, א. סג, ב) – ראה ד”ה ועשית חג שבועות תש”ה (פמ”ה).

(12) כמובן מאגה”ק סי’ יד בנוגע לר”ה. וראה ד”ה ועשית חג שבועות שם.

א. כידוע, „לעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת”¹. וכיון שלכל פרשה יש קשר לזמן קריאתה², מובן ששייכות פרשת במדבר לחג השבועות³ היא בעיקר בענין ההכנה⁴ שלפני חג השבועות – ההכנה למתן תורה⁵ (משא”כ פרשת נשא

(1) טושו”ע חאור”ח סתכ”ח ס”ד. ועד”ז ברמב”ם הל’ תפלה פ”ג ה”ב.

(2) של”ה חלק תושב”כ ר”פ וישב.

(3) וכדמשמע מלשון זה גופא, „לעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת”, ועד”ז ברמב”ם שם „המנהג הפשוט שיהו קוראין במדבר סיני קודם עצרת”, ואינו מדגיש שמפסיקין בין קללות שבתו”כ לעצרת בפ’ במדבר סיני (כמ”ש בתוד”ה קללות (מגילה לא, ב). תוד”ה וקללים (ב”ב פח, ב) בסופו). וראה לקו”ש ח”ח ע’ 1, ובהערות שם. ולהעיר מהס’ בסדר רב עמרם (הובא בהגה”מ שם סי”א. טושו”ע ולבוש שם סי”ד) מנהג ועצרה* ולשון הלבוש שם „ולעולם קורין פ’ במדבר שיש בה מניינן של ישראל קודם שבועות”.

וראה גם חדא”ג מהרש”א מגילה שם שמפרש מ”ש בגמ’ „כדי שתכלה שנה וקללותי” „דלכך תקן כן פרשת במדבר קודם עצרת כו’ שישבו ישראל למספרם הנזכר בפרשת במדבר”.

(4) וכדמוכח קצת מהרמב”ם כו’ הנל, שכתב שהמנהג שקוראין במדבר קודם עצרת, ולא הזכיר שלפעמים קורין גם פ’ נשא (אף שבפשוטות י”ל – דגם אז הרי קריאת במדבר לפני עצרת).

(5) אף שלשון הרמב”ם והטור בהא קורין קודם עצרת [ולהעיר מתוס’ ב”ב שם (וכן בהג”מ, לבוש ומג”א שם סק”ד) שמפסיקין בפ’ במדבר לפני עצרת כי עצרת הוא ר”ה לפירות האילן שנידונין על הפירות].

הרי מכיון דשבועות הוא, זמן מתן תורתנו”

(* כ”ה בהגה”מ. ובטושו”ע ולבוש, מנו ועצרה”.

היה ר"ח¹⁶ ובשלישי בשבת אמר להם¹⁷ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי וברביעי אמר להם מצות הגבלה השמרו לכם עלות בהר וגוי¹⁸ ובחמישי אמר להם מצות פרישה שיפרשו מנשותיהם היום ומחר ויהיו נכונים ליום השלישי¹⁹ שהוא שבת שבו ניתנה התורה²⁰.

ולכאורה אינו מובן:

(א) מדוע הביא רבינו הזקן (בתוך שאר הפוסקים) ראייה לכך ש"התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה" מהכתוב "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי"²⁰ – והלא ביום שלישי, ב' סיון, נאמרו דיבורים רבים כהקדמה למתן תורה, החל מהפסוק שלפניו²¹, "כה תאמר לבית יעקב גוי אתם ראיתם גוי"²²?

ואפילו אם תמצי לומר שהעדיף להביא ראייה מדיבורו של הקב"ה בנוגע להווה ולעתיד, ולא ביחס לעבר ("אתם ראיתם וגוי") – הרי אף זאת מצינו כבר לעיל (לפני הכתוב "ואתם

ב"י או"ח סתקע"ט ד"ה כתב הר"ן בסופו. ב"ח סתק"פ סד"ה כתב בה"ג. מג"א ר"ס תיח. ואכ"מ.

16) כדעת רבנו שבת פז, א.

17) יתרו יט, ו.

18) שם, יב.

19) שם, יוד-יא.

20) ובפרט שמשנה מלשון המג"א כנ"ל, "דמיד בב' סיון א"ל משה לקדשם לתורה", ובלבוש שם סו"ס תצג, "מפני שהם ימי מצות ימי הגבלה כו".

21) יתרו שם, ג-ד.

22) וכן הוא בגמ' (שבת שם), "בתלתא אמר להו ואתם תהיו לי". ולהעיר מפרש"י שם פז, סע"ב (בדברי ר"י) ד"ה בתרי. פי' ר"ח שם פז, סע"א (בדברי רבנו).

נדרשות גם עבור קבלת התורה בחג השבועות שבשנה זו (כמדי שנה)¹³.

והדבר מודגש גם בנוגע להלכה, שמטעם זה, "והגין . . שלא להתענות ושלא לאמר תחנון מראש חודש"¹⁴.

ב. ולהבין היטב מהי השייכות של פרשת במדבר (התחלת ה) הכנה למתן תורה (בב' סיון), יש להקדים ביאור בהלכה האמורה – ובלשון רבינו הזקן בשלחנו:

"ונוהגין במדינות אלו שלא להתענות ושלא לאמר תחנון מר"ח עד ח' בו ועד בכלל כו' לפי שמיד אחר ר"ח התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה¹⁵ שבשני בשבת

13) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 135 ואילך.

14) שו"ע אדה"ז שם בסוף הסימן.

15) הדיוק בזה שמשנה* התחיל להתעסק עמהם בקבלת התורה, אבל גם בר"ח כבר היתה ההכנה למ"ת מצד בני' דביום הזה באו מדבר סיני (יתרו יט, א וברש"י שם. משבת פז, ב). ויחן שם ישראל נגד ההר כאיש אחד בלב אחד (שם, ב וברש"י) – ראה תו"א סז, ג. קט, ג. וראה לקו"ש ח"ג שם.

וי"ל (בפנימיות העיניים עכ"פ) שמטעם זה מוסיף אדה"ז "שבשני בשבת הי' ר"ח" אף שלענין דינא (שלא להתענות ולא לומר תחנון) אין נפק"מ. ואדרבה ר"ח חמיר דבימי הגבלה אינו רק מנהג (שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ח ס"ג). אבל י"ל דמדגישו כיון שמצינו תענית בו – ראה

* להעיר מפי' הר"ח שבת (פז, טע"א): ומפורש בתורה דההוא יומא שחנו כו' ומשה עלה כו' ואמר ליי' לנימור לישראל אתם ראיתם גוי וקאמרי רבנו דההוא יומא לא אמר להו משה לישראל מידי משום חולשי' דארוחא וטרחי', משא"כ לדעת רש"י שם (פז, טע"ב. פז, רנ"א). ועד"ז בפ"י עה"ת (יתרו יט, ג) שעלה ביום שני לבואם מדבר סיני (ראה רא"ש שם ועוד).

וממשיך הכתוב: "וגוי קדוש" – ומפני מה רבינו הזקן (א) לא העתיק את ההמשך, ומאידך (ב) רמז עליו בהוספת "וגוי"³⁰?

ג. וי"ל הביאור בכל זה, ובהקדים:

לכאורה אינו מובן, למה לא פירש רש"י את התיבה "כהנים" כפשוטה, ובפרט לאחר שרש"י עצמו כתב בפרשה קודמת³¹ "כל לשון כהן – משרת לאלקות הוא"³² (וגם מדבריו כאן גופא משמע שפירושו הוא חידוש – מזה שהוצרך להביא ראיה והכרח לפירושו ש"כהנים" היינו (לא משרתים, כי אם) שרים, מ"כמה דאת אמר³³ ובני דוד כהנים היו").

אלא שהתירוץ הוא³⁴, שאם נפרש

וגוי" שהובא כאן: "והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ".

(ב) יתר על כן: בפשט הלשון "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" מצינו שני פירושים: (א) פירוש הרמב"ן²³: "ותהיו ממלכת משרתי²⁴ וגוי קדוש לדבקה בא"ל הקדוש" (על-דרך דברי המכילתא²⁵, "ראוין היו כל ישראל לאכול בקדשים", ואף למעלה מזה, כמו שכתב בעל הטורים – "כהנים גדולים"²⁶); (ב) פירוש רש"י – "שרים"²⁷.

ולכאורה, בשלמא לפי הפירוש הראשון, ש"ממלכת כהנים" היינו כהנים ממש משרתי ה', מובן שתוכן הדבר קשור לקבלת התורה ולהתעסקות בתורה – שיעבדו ישראל את ה' מתוך מסירה ונתינה ויהיו משרתי ה' על-ידי התורה והמצוות; אבל לפי פירוש רש"י (ועוד) שהכוונה היא ל"שרים" – מהי שייכות²⁸ הדבר לקבלת התורה ולהתעסקות בה²⁹?

(ג) לשון הפסוק היא "ממלכת כהנים

(30) משא"כ בגמ' שהובאה רק התחלת הכתוב ("כנ"ל הערה 22), "ואתם תהיו לי". ובפשטות הכוונה לכל ההמשך. ובדעת ר"י שם (פו, סע"ב) איתא "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" בלי תיבת "וגוי", וכ"ה בע"י, "וביל"ש יתרו רמז רעה לפנינו.

(31) ויגש מז, כב.

(32) ובתצוה (כת, ג) פרש"י, "ולשון כהונה שירות הוא".

(33) ש"ב ח, יח. וראה ספר השרשים שם.
(34) או י"ל בפשטות יותר (ובהמשך להמבואר בפנים), דאין לפרש שממלכת כהנים הו"ע משרתי ה' מצד התומ"צ, כיון שכבר נאמר בפסוק שלפנ"ו העבודה ושירות דבני, "ועתה אם

* אבל ראה זק"ס ג' בדברי ר"י גם המשך הכתוב "וגוי קדוש". ובדברי רבנן, ממלכת כהנים".

* או שלפי פשט"מ מתאים תואר כהן, משרת לאלקות" רק בכהן שמושרת לאלקות (במקום מסוים) בביהמ"ק, וכיו"ב, כנאמר (עקב יו"ד, ח) "לעמוד לפני ה' לשרתו", ולא על כללות קיום התומ"צ דבני. ולהעיר מבחיני יתרו שם ע"פ על דרך הפשט כו' ועל דרך הקבלה ממלכת כהנים ממלכת משרתים.

(23) עה"פ שם.

(24) עד"ז בתיב"ע, "וכהנין משמשין". ובתי"ו, "וכהנין". אלא ש"ממלכת" כנראה שמפרשים לענין בפ"ע "מלכין קטירי כליאל", "מלכין".

(25) עה"פ שם.

(26) ובאגדת בראשית פע"ט (פ): "שכולם נקראו כהנים בסניני שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים... כל אחד ואחד מהן כאילו כהן גדול כו'".

(27) ועד"ז ברשב"ם.

(28) דדוחק לומר שזהו רק בתור שכר סגולי (ולא – מסובב).

(29) וראה ס' השרשים להרד"ק שרש כהן. וגם שם משמע שענין השירות – עבודה – בתיבת כהן, וענין "ראש לעם" שבכהן – ב' ענינים הם. ולהעיר מאברבנאל יתרו שם.

פירושו – בני ישראל הם „אוצר חביב“³⁸, והם נבדלים משאר האומות³⁹. ומוסיף הכתוב, שלא זו בלבד שהם „סגולה מכל העמים“, אלא הם „שרים“ השולטים על סביבתם, כ„שרים“ השולטים על מדינה ומנהיגים אותה.

ואחר כך באה ההוספה „וגוי קדוש“, היינו, שבני ישראל מובדלים ומרוממים לגמרי מענינים של חול, מובדלים מכל סביבתם ומכל עניני העולם, „גוי קדוש“ לה, על־דרך כהנים – כפשוטו.

ד. שלשה ענינים אלו בפנימיות ובעבודת האדם⁴⁰:

„והייתם לי סגולה מכל העמים“ – המעלה הבאה בראשונה היא ענין הבחירה, שהקב"ה בחר בישראל בזמן מתן תורה⁴¹, וענין הבחירה לאמיתו⁴² הוא דבר הבא מצד הבוחר בלבד, היינו שהבחירה אינה מוכרחת על־ידי (ונובעת מ)מעלתו ויתרונו של הנבחר⁴³. בחירת הקב"ה בישראל מקומה במדרגה שבה „כחשכה כאורה“⁴⁴ (ובפרט בנוגע לקבלת ההשפעה) ולמעלה מזה. והיינו, שהחילוק שבין בני ישראל לאומות העולם אינו הסיבה העיקרית לבחירתו

תיבה זו כפשוטה, לא יובן מהו תוכן ההוספה בהמשך הכתוב „וגוי קדוש“ – שהרי כהן המשרת לאלקות תוכנו הוא קדושה³⁵ (הבדלה³⁶), ועל־דרך מה שנאמר³⁷, „ויבדל אהרן להקדישו גו' הוא ובניו גו'“. ומזה שהוסיף הכתוב „וגוי קדוש“, מובן שפירוש „ממלכת כהנים“ כאן אינו ענין הקדושה (וההבדלה) לה'.

ולכן פירש רש"י ש„ממלכת כהנים“ כאן היינו (לא כפירוש הרגיל בלשון כהונה, כי אם) – „שרים“.

ולפי זה, סדר שלש המעלות שבפסוקים אלו הוא זו למעלה מזו:

„והייתם לי סגולה מכל העמים“

שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי, ומלשון הכתוב „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים“ מוכח, שכאן מדבר כבר ע"ד מעלתם (ושכרם) שמגיעים אלי'. ועפ"ז יובן מה שהעתיק רש"י גם התיבות „ואתם תהיו לי“, אף שמפרש רק תיבת „(ממלכת) כהנים“.

35 ראה מפרשים לפרש"י תצה שם, שמש"כ רש"י „לקדשו להכניסו בכהונה ע"י הבגדים שיהא כהן לי“, היינו ש„לכהנו לי“ פ"י של „לקדשו“ (וראה בארוכה לקו"ש ח"ו ע' 171 ואילך).

אבל מובן שאין לומר כן בנדו"ד אשר „גוי קדוש“ הוא פ"י של „ממלכת כהנים“, כי: א) „גוי קדוש“ נאמר לאחרי „ממלכת כהנים“. ב) נאמר בוא"ו המוסיף – „וגוי קדוש“. ג) משנה בתוארם: „ממלכת כהנים וגוי קדוש“.

36 ראה תוי"כ ופרש"י ר"פ קדושים. פרש"י משפטים כב, ל. קדושים כ, ז. כו. ועוד*. תניא פמ"ו (סו, א). אגה"ת פ"י. ועוד. 37 דה"א כג, יג.

38 פרש"י עה"פ.

39 וראה רמב"ן ובחיי שם. ולהעיר מספורנו עה"פ (יט, ו). וראה אוה"ת יתרו ע' תנד ואילך.

40 להעיר מאוה"ת שם ע' תנו וע' תתט ואילך. ד"ה ואתם תהיו לי תר"ס.

41 שו"ע אדה"ז ס"ס ס"ד. וראה תניא פמ"ט (סט, סע"ב ואילך).

42 ראה לקו"ש ח"א ע' 5 ואילך. וש"נ. לקמן ע' 408 ואילך (ובהערות שם, וש"נ).

43 ראה לקמן הערה 48.

44 תהלים קלט, יב.

* וי"ל, דגם לפרש"י (בראשית ב, ג. יתרו כ, יא) קדשו בנן שלא ירד בשבת, ענינו ג"כ שמובדל בוה מימי השבוע. ועד"ז יל"פ בפרש"י יתרו (יט, יו"ד) וקדשתם וזימנתם שיכינו עצמם היום ומחר. ראה פרש"י שם, יא.

בבני ישראל⁴⁵, ובלשון רש"י⁴⁶, "ולא תאמרו אתם לבדכם שלי ואין לי אחרים עמכם", אלא מצד בחירתו יתברך נעשו האומות, בעיני ולפני כללום", ו"חיבתכם ניכרת".

ה' לשרתו⁵²: עבודה זו נעשית באופן שהאדם מופשט מדברי חול ומילי דעלמא⁵³, ככהן המובדל מעניני העולם, ורק, "ה' הוא נחלתו"⁵⁴ – כל מהותו וענינו⁵⁵ הוא "לעמוד לפני ה' לשרתו".

ומצד זה נקראו ישראל, "גוי קדוש" – "משרתי וגוי קדוש"⁵⁶ לדבקה בא"ל קדוש" על-ידי תורה ומצוות⁵⁷.

לאחרי זה בא ענין עבודת⁴⁷ ישראל⁴⁸, הנחלק בכללות לשני אופנים: א) עבודת האדם בדברי הרשות לעשותם לשם שמים⁴⁹, או למעלה מזה⁵⁰, באופן של "בכל דרכיך דעהו"⁵¹; ב) העבודה בלימוד התורה וקיום המצוות.

ומצד העבודה בדברי הרשות – "כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו, בכל דרכיך דעהו"⁵⁸ – הנה כיון שאלו הם "מעשיך" (שלך) ו, "דרכיך" (שלך), אלו הם דברי הרשות אשר נעשים לשם שמים וכו', נקראים בני ישראל בשם "כהנים – שרים", המורה על היותם

וזהו החילוק שבין מעלת ה"כהנים", משרתי ה', כפירוש "כהנים" בכל מקום (שהוא פירוש "גוי קדוש" כאן), ובין המעלה "ממלכת כהנים" – "שרים":

העבודה בעניני קדושה (בלימוד התורה וקיום המצוות) היא בדוגמת עבודת הכהנים – "לעמוד לפני

52) ראה גם תניא פמ"ו (סו, א).
53) עקב י"ד, ת. וקאי על הכהנים – ראה רש"י שם.

54) שם, ט. ובקרח ית, כ, "אני חלקך ונחלתך".
וראה לשון הרמב"ם סוף הל' שמיטה ויובל.
55) ולהעיר שגם באכילתם (לא רק באכילת קרבנות כ"א גם אכילת תרומה וכיו"ב) מברכין אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו (רמב"ם סוף הל' תרומות).

56) להעיר משו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ק ר"ס ד. וראה מהדו"ת שם ובסי"א ס"ז.

57) ראה רמב"ם הל' שמיטה ויובל שם: כל איש ואיש... להבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעובדו... ה"ז נתקדש קודש קדשים ויהי ה' חלקו ונחלתו כו' כמו שזכה לכהנים ולויים.

58) באוה"ת ות"ס שם, דגוי קדוש הוא העבודה דקדש עצמך במותר לך (יבמות כ, א. ספרי ראה יד, כא). אבל עיי"ש שזה בא מצד תכלית הביטול לאלקות, וכל הכוחות והלבושים שלו משועבדים לה' לבדו כו' (וראה לקו"ש ח"ט ע' 403-4). והמבואר לקמן בפנים דכהנים שרים הוא העבודה דלש"ש וכל דרכיך דעהו, היינו מצד התנועה והעבודה לפעול בעניני עולם.

22

45) ראה תו"א כו, סע"א ואילך. סא, ג. לקו"ת ז, ד. ועוד.

46) בפסוק, "והייתם לי סגולה".

47) ראה אוה"ת שם ע' תתז, ובארוכה המשך תר"ס שם דבחי' והייתם לי סגולה זהו מעלתה מצד מהותה ועצמותה (בחי' אהבה הטבעית שיש בנש"י בירושה), ובחי' ממלכת כהנים הוא ההמשכה ע"י תומצ"צ כו'.

48) ובא בהמשך לזהייתם לי סגולה גו', כי הגילוי וההתאחדות דהתקשרות שמצד בחירה נקבע ע"י קדושת ישראל – ראה בארוכה לקמן ע' 408 ואילך. שם. ומודגש הוא גם בכתוב שלפנ"ז שאף שענין הבחירה, והייתם לי סגולה גו" אינו מצד תכונה ומעלה בהנבחר כנ"ל, מקדים, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמתם את בריתי גו".

49) אבות פ"ב מי"ב.

50) ראה לקו"ש ח"ג ע' 907, 932.

51) משלי ג, ו.

איתא בגמרא בסוגיא דמתן תורה⁶²: „בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבוננו של עולם מה לילוד אשה בינינו אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפניו חמודה גנוזה כו' אתה מבקש ליתנה לבשר ודם מה אנוש כי תזכרנו⁶³ וגו' תנה הודך על השמים⁶⁴ אמר לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה כו' אמר לפניו רבוננו של עולם תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה⁶⁵ אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם תורה למה תהא לכם, שוב מה כתיב בה⁶⁶ לא יהיה לך אלקים אחרים בין עמים אתם שרויין כו'".

ועל-דרך-זה השיב משה למלאכים בנוגע ליתר הדברות „כלום אתם עושים מלאכה . . משא ומתן יש ביניכם . . קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם . . מיד הודו לו להקב"ה כו'".

ומובן מזה, שהמכוון בנתינת התורה והמצוות אינו (רק) שבני ישראל יתבדלו מעניני העולם (מלאכה, משא ומתן וכו') – ענין זה ישנו גם במלאכים, וביתר שלימות מהאפשרי אצל ישראל בעולם הזה התחתון – אלא (בעיקר) שאף בהיותם בעולם הזה התחתון, ובעת עסקם עם אומות העולם ועם עניני העולם, ואף בשעה ש„יצר הרע יש ביניכם", גם יִהְיֶה בני ישראל „שרים" – שיהיה כל אדם

שולטים ומנהיגים בעניני העולם (וממילא – על שייכות אליהם).

אופן עבודה זו אינו בהיות האדם מופשט מעניני העולם, אלא תוכנה הוא (בעיקר) לשלוט על עניני העולם ולהנהיגם – לנצל את דברי הרשות „לשם שמים" עד שבהם גופא יהיה מורגש ענין האלקות – „דעהו"; לפעול בהם בירור וזיכוך, עד שייעשו לדבר שבקדושה וכו' – לכלים לאלקות.

ה. כל זאת הוא בכללות. אך בפרטיות ישנם גם בלימוד התורה וקיום המצוות ב' תנועות ואופנים אלו:

(א) לימוד התורה וקיום המצוות כדי לדבקה בו יתברך, שהרי „אי אפשר לדבקה בו באמת כי אם בקיום רמ"ח פקודין שהם רמ"ח אברין דמלאכא כביכול⁵⁹. כלומר, לימוד התורה וקיום המצוות כדי להיות „משרת ה'" – להיות קדוש ומובדל מן העולם, „גוי קדוש".

(ב) עסק התורה וקיום המצוות כדי לפעול על גופו ונפשו הבהמית ועל חלקו בעולם, לעשות את העולם „דירה⁶⁰ לו יתברך בתחתונים⁶¹."

ו. עפ"ז יש לומר – ביינה של תורה" שבפירוש רש"י זה – הטעם שפירש רש"י „ממלכת כהנים – שרים", ולא כפשוטו, כבכל מקום – משרתי ה':

(59) תניא פ"ד.

(60) ראה תניא פל"ו לז.

(61) בפרטיות יותר י"ל שזהו החילוק דתורה ומצות: תורה עיקר מעלתה וענינה – דביקות; מצות עיקר ענינה – בירור העולם (וראה תניא פ"ה ופכ"ג). וראה אוה"ת ותר"ס שם. ואכ"מ.

(62) שבת פח, סע"ב ואילך.

(63) תהלים ת, ה.

(64) תהלים שם, ב.

(65) יתרו כ, ב.

(66) שם, ג.

ובזה יובנו גם דברי רבינו הזקן בשלחנו – שהביא פסוק זה כראיה לכך ש,מיד אחר ר"ח התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה, ובשלישי בשבת אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, ואת המשך הפסוק „וגוי קדוש” ציין (רק) ברמז בהוספת „וגו” – להדגיש, כנ”ל, ש,ואתם תהיו לי ממלכת כהנים” הוא סוג ודרגא של עבודה בפני עצמו (וההוספה, „וגוי קדוש” היא דרגא אחרת, אלא שהיא המשך וגמר העבודה הקודמת). והוא עיקר המכוון שבקבלת התורה. ולכן ההתעסקות הראשונה („התחיל משה להתעסק עמהם בענין קבלת התורה”) היתה ש,אמר להם ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, כלומר שעיקר המכוון בקבלת התורה הוא העבודה⁷¹ של „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים”.

והדרגת „וגוי קדוש” היא – „וגומר”: עבודה זו באה לאחר מכן, והיא המשך ה„גומר” את העבודה ד,ממלכת כהנים”⁷².

ח. ועפ”ז יש לבאר את השייכות בין ב' סיון לפרשת במדבר:

תוכן פרשה זו הוא מנין⁷³ בני

71 להעיר מעבודה ועבודה תמה (יומא כד, א. ובפרש”י שם ד”ה עבודה תמה. וראה זנחיים קטו, ב).

72 ע”פ המבואר באוה”ת ותר”ס (הובא בהערה 58) ד,גוי קדוש” הוא העבודה ד,קדש עצמך במותר לך” שהוא בתכלית הביטול, אולי י”ל הכוונה מה ש,גוי קדוש” „גומר” העבודה ד,ממלכת כהנים, כי שלימות הפעולה בעולם, השלמת הכוונה דדירה לו ית’ עצמותו בתחתונים, הוא כאשר גם האדם הוא בניטול לגמרי (ראה לקו”ש חט”ו ע’ 248 ואילך). ואכ”מ.

73 ראה לעיל סוף הערה 3.

מישראל שר ומושל על היצר הרע ומדותיו; וכן בעולם סביבו – שיהיה שר המנהיג את עניני העולם, כך שיתבררו ויהיו חדורים באלקות (וזה העבודה ד,כל מעשיך” ו,בכל דרכיך”, כנ”ל).

ובכללות, זהו החידוש שנפעל במתן תורה, ויתרון לימוד התורה וקיום המצוות שלאחרי מתן תורה על קיום התורה והמצוות על-ידי האבות (שקיימו כל התורה כולה עד שלא ניתנה⁶⁷):

קיום התורה והמצוות על-ידי האבות לא היה על-מנת לפעול את זיכוך ועליית גשמיות העולם, אלא – כדי ש(עיי”ז) יהיו מיוחדים באלקות. ובלשון חז”ל⁶⁸ „האבות הן המרכבה”, וכמבואר בתניא⁶⁹ „שכל אבריהם כולם היו קדושים ומובדלים מעניני עולם הזה ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם”.

ולכן היו האבות רועי צאן, וזה היה עיקר סדר חייהם – להיות מובדלים ופרושים מעניני העולם⁷⁰.

ז. ומעתה יובן הטעם שנקט רש”י שהנקודה הראשונה בדיבור ה’ על עבודת בני ישראל בשייכות למתן תורה היא דרגת העבודה של „שרים”, ורק לאחריה בא (גם) מצב ומדריגה של „גוי קדוש”.

67 יומא כח, ב. קידושין פב, א.

68 ב”ר פמ”ז, ו. פפ”ב, ו.

69 תניא פכ”ג. וראה לשונו רפ”ד. ובפל”ט

(נג, א). פמ”ו (סו, א).

70 תו”ח ויחי קב, ב: לפי ש,אין בעסק זה שום טרדה כלל כו’ וכל היום יוכל להיות פנוי מכל מחשבה בלתי לה’ לבדו”.

שאינם בטלים, כגון בריה⁸¹, בעל-חיים⁸² וכיוצא בזה – כי בכל אלו החשיבות היא בגלוי בדבר גופא, שהנו שונה באופן גלוי מדברים אחרים;

משא"כ העדר הביטול של דבר שבמנין הוא מפני שהוא נמנה, שע"ז נודע⁸³ שיש בו חשיבות⁸⁴, וממילא לא בטיל. החשיבות שבו אינה גלויה וניכרת בגוף הדבר.

ופירוש ענין זה ברוחניות: מנין מורה על הבחינה שבישראל שבה אין הם שונים ונבדלים בחיצוניותם (לכאורה) משאר האומות; ומה שאין הם בטלים הוא מצד זה שהקב"ה מונה אותם, אשר ע"ז נודע שהם חביבים כו'.

ולכן ענין המנין הוא בדוגמת „והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ“: „אע"פ ש„לי כל הארץ“ וישנם „אחרים עמכם“, הרי עם ישראל נבדלים מצד בחירתו של הקב"ה, ואין הם בטלים לפני שאר האומות; ודבר זה מתגלה על-ידי המנין, כי על-ידו „חיבתכם ניכרת“, כדברי רש"י בתחילת פרשתנו: „מתוך חיבתו לפניו מונה אותם כל שעה“, או כלשונו בריש פרשת שמות: „להודיע חיבתו“.

(81) חולין ק, א. רמב"ם הל' מאכלות אסורות פט"ז ה"ו. טוש"ע יו"ד סי' ק ס"א.

(82) זבחים עג, א. רמב"ם שם ה"ז. טוש"ע סק"י שם.

(83) להעיר שדבר שבמנין תלוי במקום (ראה ש"ך שם סק"ג).

(84) להעיר מלשון הרשב"א יבמות (פא, ב): דברים שחשיבותן מצד מנינן. ולהעיר מצפ"ע ריש הל' מאכא"ס בסמיני טהרה כו' אם הוי רק סימן או גורמים טהרה כו'.

ישראל, ואף הספר כולו נקרא „חומש הפקודים“⁷⁴.

ובפרטיות, הפרשה עוסקת בשלשה מנינים נפרדים:

(א) בתחילת הפרשה מדובר אודות מנין כל בני ישראל מלבד הלויים, „אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל“⁷⁵; (ב) לאחר מכן שבט לוי „נמנה לבדו“⁷⁶ – „מבן חודש ומעלה תפקדם“⁷⁷; (ג) ובסיום הפרשה – „נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי גו' מבן שלשים שנה ומעלה גו'“, „מנה מהם את הראויין לעבודת משא“⁷⁸.

ויש לומר, ששלשת פרטי המנין הללו הם בדוגמת שלשת הענינים הנ"ל – (א) „והייתם לי סגולה מכל העמים גו'“, (ב) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים (ג) וגוי קדוש“.

ט. הביאור בזה:

איתא בשל"ה⁷⁹, שעל-ידי מנינם נעשו בני ישראל בגדר „דבר שבמנין“, ודבר שבמנין לא בטיל⁸⁰. והנה, אי הביטול של דבר שבמנין אינו באותו האופן של שאר דברים חשובים

(74) יומא סח, ב. וראה פרש"י שם ד"ה ובחומש הפקודים.

(75) א, מט.

(76) פרש"י שם.

(77) ג, טו. וראה מפרשי רש"י שם א, מט. ונת' בארוכה בלקו"ש חל"ג ע' 1 ואילך.

(78) ד, ב"ג ובפרש"י.

(79) שמו, סע"א ואילך. נת' בדה"צ צהר תעשה תרע"ג (בהמשך תער"ב). וראה לקו"ש ח"ד ע' 1019 ואילך.

(80) ביצה ג, ב. וש"נ. שו"ע יו"ד סק"י ס"א.

שו"ע אדה"ז סי' תמו ס"ב.

שבכולן. וי"ל שהדבר שייך גם לכך שהכהנים הם מבני קהת⁸⁹, ויצא ממנו אהרן הכהן שהוא קודש הקדשים⁹⁰.

יא. על-דרך המבואר לעיל, שעיקר ההכנה למתן תורה הוא, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים – שרים, על-דרך-זה אנו מוציאים גם בענין הנ"ל, שהחידוש המיוחד של פרשת במדבר הוא מנין בני לוי:

מנין כללות בני ישראל אינו ענין שהתחדש לראשונה בפרשתנו, אלא היה כבר בעבר, וכדברי רש"י על אתר – "כשיצאו ממצרים מנאן כו" (כי "מתוך חביבתן לפניו מונה אותם כל שעה"), ומנין בני ישראל כאן הוא כבר השלישי במספר.

ומאידך, אף החידוש של "נשא את ראש בני קהת" אינו שייך לפרשת במדבר לבדה, כי אע"פ שבני קהת הובדלו בעבודתם, הרי סדר מנינם ("מבן שלשים שנה ומעלה") שיהיה לגמרי למנין שאר כל בני לוי. ואפילו אופן העבודה של בני קהת (עבודת משא) ישנו גם בבני גרשון⁹¹, וכמו שמצינו ש"נשא את ראש בני קהת" (הנאמר בסוף פרשתנו) הוא התחלה להמשך הענין (בפרשה שלאחרי זה) – "נשא את ראש בני גרשון גם הם".

החידוש והענין המיוחד בפרשת במדבר הוא המנין והתפקיד של כללות שבט לוי – מינוי הלויים על-ידי הקב"ה להיות, תחת כל בכור בבני

י. בהמשך לזה מדגיש הכתוב, "אך את מטה לוי לא תפקוד ואת ראשם לא תשא בתוך בני ישראל", כי מנינם אינו רק להורות שהם נבדלים ואינם בטלים, אלא הוא שייך לציווי "ואתה הפקד את הלויים" – לשון מינוי שררה⁸⁵ – נשיאת ראש כסוג בפני עצמו, גדר מיוחד:

הטעם שבני שבט לוי נמנו, מבן חודש ומעלה" הוא לפי שעי"ז" הוא נמנה ליקרא שומר משמרת הקודש⁸⁶ – בדוגמת העילוי של "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" – "שרים", עילוי נוסף על מה שאינם בטלים ("והייתם לי סגולה גו").

ולאחרי זה בא מנין משפחות בני לוי, קהת גרשון ומררי, מבן שלשים שנה ומעלה – "כל הבא לצבא לעשות מלאכה באהל מועד"; והמופיע בפרשתנו הוא מנינם של בני קהת, הקשור ל"עבודת בני קהת באוהל מועד קודש הקדשים"⁸⁷.

מנין זה אינו מצד התפקיד הכללי של הלויים, השררה של "שומר משמרת הקודש", אלא מצד ה"מלאכה באהל מועד", ובבני קהת – מצד הבדלתם לנשיאת כלי הקודש, "המקודש שבכולן"⁸⁸.

ואם כן, מנין זה בכללותו הוא על-דרך מעלת העבודה של "וגוי קדוש" כנ"ל; והוספה יש בדבר – בפרשתנו – במנין בני קהת שהיה לשם עבודת הקודש, נשיאת הארון כו' – המקודש

26

(89) ראה של"ה שם (שמו, סע"א): ופקודת בני קהת הם ג"כ פקודת הכהנים בנשיאת הארון כו'.
(90) במדבר פ"ו, ב (בסופו). ראה של"ה שם שמת, ב ואילך.
(91) להעיר במדבר שם, וגרשון הי' קודש".

(85) א, נ וברש"י.
(86) פרש"י שם ג, טו.
(87) ד, ג"ד.
(88) פרש"י שם.

בני ישראל נעשים שרים על כל עניני העולם, ואף יתר על כן – „שתמליכו שרים שלמעלה” (כפירוש המגיד⁹⁵ ב„ממלכת כהנים”),

ואזי זוכים הם להגיע למצב של „מלכים אומניך ושרותיהם מיניקותיך”⁹⁶ עוד בהיותם בגלות, ומכינים עצמם לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות⁹⁷, ועי”ז גם ללימוד תורתו של משיח, בקרוב ממש, בעת קיום היעוד, והיה הוי’ למלך על כל הארץ גו”⁹⁸, „והיתה להוי’ המלוכה”⁹⁹.

(משיחת ש”פ במדבר, ב' סיון, תשכ”ו)

95) אור תורה לד, א.

96) ישעי’ מט, כג.

97) כלשון ברכת כ”ק מו”ח אדמו”ר בקשר לחה”ש.

98) זכרי’ יד, ט.

99) עובדי’ בסופו. וראה רמב”ם (דפוס רומי ירושלים תשט”ו) וכו’, שלא שינתה ביקורת או”ה (ה) הל’ מלכים ספ”א: (שהדברים שלפני ביאת המשיח הם) ליישר דרך למלך המשיח ולתקן את העולם כולו לעבוד את ה’ ביחד.

ישראל”⁹², היינו למלא מקום כל בכור – שהוא ראש ומנהיג לשאר כל הבנים, ולוקח פי שנים בירושה וכו’⁹³ (והרי ככל פרטים אלו ישנה „עבודה להוי” המוטלת על „בכור בבני ישראל”).

וטעם הדבר, לפי שהעיקר והמטרה של מתן תורה הם, כנ”ל, „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים – שרים”, לשלוט על עניני העולם ולהנהיגם, היינו לפעול בהם שיעשו דירה לו יתברך.

ובכל שנה ושנה, כאשר „הימים האלו נזכרים”⁹⁴, וכל אחד מישאל – בהתאם לעבודתו – עוסק בהכנה זו של „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים – שרים”, אזי הדבר מביא לענין „ממלכת כהנים” כפשוטו, ואף כפשוטו ממש – בבית המקדש השלישי.

27

92) שם ג, מא.

93) ראה פרש”י יחי (מט, ג): בכהונה, במלכות.

94) מג”א ט, כח. ראה רמ”ז בס’ תיקון שובבים, הובא ונת’ בספר לב דוד (להחיד”א) פכ”ט.

